

УДК 342

КОРЖ І.Ф., доктор юридичних наук, с.н.с., заступник керівника наукового центру електронного парламенту та правової інформації ДНУ ІБП НАПрН України.
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0446-5975>.

ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ ПРАВОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УКРАЇНІ

DOI

***Анотація.** Одним із сучасних, позитивних прав людини є її право на отримання правової інформації. Доступ до інформації є складовою суб'єктивного права на інформацію, яке передбачає можливість для учасників інформаційних відносин вільного одержання, використання, поширення та зберігання відомостей, необхідних їм для реалізації ними своїх прав, свобод і законних інтересів, здійснення завдань і функцій. Право на доступ до інформації є конституційним правом людини, яке передбачене і гарантоване статтею 34 Конституції України, а саме, право кожного на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань; право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб на свій вибір. Здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя. Зазначено, що Верховна Рада України нормативно врегулювала порядок доведення до відома населення прийнятих нормативно-правових актів, що передбачає здійснення доведення до відома населення законів України та інших нормативно-правових актів різнобічними шляхами, передбаченими законом. Тим самим адміністрування зазначених в законі шляхів та механізмів доведення до населення нормативно-правових актів є невід'ємною складовою системи нормативно-правової інформації в Україні, або іншими словами – зазначені шляхи та механізми доведення до населення нормативно-правових актів, разом із різноманітними реєстрами нормативно-правових актів, утворюють певну систему нормативно-правової інформації державної влади в Україні. Підкреслено, що забезпечення використання правової інформації можна розглядати насамперед в контексті реалізації низки інших функцій держави, до числа яких можливо віднести функцію захисту прав і свобод людини та громадянина. Реалізація зазначеної функції держави зумовлює здійснення певних адміністративних заходів стосовно її здійснення, у тому числі правотворчим і правозастосовним шляхом, тому важливим є розгляд цієї функції у контексті забезпечення права громадян на правову допомогу. Акцентовано увагу на тому, що забезпечення вільного доступу до правової інформації передбачає і його безоплатність для громадян. Тому має бути створена та діяти Єдина централізована система, що забезпечує ведення та доступ користувачів до реєстрів нормативно-правових актів та правової інформації на рівні усієї України (Національний рівень), до якої мають входити і відповідні ресурси органів місцевого самоврядування. Зазначене є ознакою ефективного функціонування демократичного суспільства, ознакою практичної реалізації громадянами своїх прав та законних інтересів, ознакою подальшого розвитку країни і суспільства. Акцентовано увагу на тому, що у зв'язку з не до кінця здійсненою адміністративною реформою в Україні, питання доступу до нормативно-правової інформації, яка створюється органами місцевого самоврядування, набуває додаткової актуальності. Постає актуальним питання створення єдиної бази правової інформації органів місцевого самоврядування. Це забезпечить доступ до всіх рішень та нормативно-правових актів, до інформації щодо процесу їх прийняття, про їх чинність та актуальні їх редакції. Саме*

веб-сайт органу публічної влади є комунікативною основною, яка пов'язує його з отримувачами адміністративних послуг, тобто з громадою. Існування офіційного сайту створює потужні та вагомі технічні та адміністративні переваги для органу місцевого самоврядування, які здатні принципово змінити саму ідеологію надання адміністративних послуг. Таким чином, утворення інтегрованої (консолідованої) системи правової інформації загалом передбачає звернення до досвіду впровадження і функціонування попередніх аналогічних чи подібних проєктів, врахування сучасних умов і розв'язання задач, які постануть перед новоствореною системою. Нині в Україні існують відповідні передумови для створення консолідованої системи нормативно-правової інформації публічної влади на базі існуючих реєстрів, платформ та веб-сайтів. Потрібний лише прояв політичної волі на зазначене, що сприятиме подальшій інтеграції України до сім'ї демократичних країн Європи.

Ключові слова: демократичні перетворення, Європейські правові принципи, консолідована система, нормативно-правова інформація, право на інформацію, публічна влада.

Summary. *One of the modern, positive human rights is the right to receive legal information. Access to information is a component of the subjective right to information, which provides for the possibility for participants in information relations to freely obtain, use, distribute and store information necessary for them to exercise their rights, freedoms and legitimate interests, and to perform tasks and functions. The right to access information is a constitutional human right, which is provided for and guaranteed by Article 34 of the Constitution of Ukraine, namely, the right of everyone to freedom of thought and speech, to freely express their views and beliefs; the right to freely collect, store, use and disseminate information orally, in writing or in any other way of their choice. The exercise of these rights may be restricted by law in the interests of national security, territorial integrity or public order, for the prevention of disorder or crime, for the protection of public health, for the protection of the reputation or rights of others, for preventing the disclosure of information received in confidence, or for maintaining the authority and impartiality of the judiciary. It is noted that the Verkhovna Rada of Ukraine has regulated the procedure for bringing adopted regulatory legal acts to the attention of the population, which provides for bringing the laws of Ukraine and other regulatory legal acts to the attention of the population in various ways provided for by law. Thus, the administration of the ways and mechanisms for bringing regulatory legal acts to the population specified in the law is an integral part of the system of regulatory legal information in Ukraine, or in other words, the specified ways and mechanisms for bringing regulatory legal acts to the population, together with various registers of regulatory legal acts, form a certain system of regulatory legal information of state authorities in Ukraine. It is emphasized that ensuring the use of legal information can be considered primarily in the context of implementing a number of other functions of the state, among which the function of protecting the rights and freedoms of man and citizen can be included. The implementation of the specified function of the state entails the implementation of certain administrative measures regarding its implementation, including through law-making and law-enforcement, therefore it is important to consider this function in the context of ensuring the right of citizens to legal aid. Attention is drawn to the fact that ensuring free access to legal information also implies its free provision for citizens. Therefore, a single centralized system should be created and operated, ensuring the maintenance and access of users to registers of regulatory legal acts and legal information at the level of the whole of Ukraine (National level), which should also include the relevant resources of local government bodies. The above is a sign of the effective functioning of a democratic society, a sign of the practical implementation of citizens' rights and legitimate interests, a sign of the further development of the country and society. Attention is drawn to the fact that due to the incomplete implementation of the administrative reform in Ukraine, the issue of access to regulatory and legal information created by local government bodies is gaining additional relevance. The issue of creating a single database of legal information for local government bodies is becoming relevant. This will provide access to all decisions and regulatory and legal acts, information on the process of their adoption, information on their validity and their current versions. It is the website of a public authority that is the main communicative link that connects it with the recipients of administrative services, that is, with the community. The existence of an official website creates powerful and significant technical*

and administrative advantages for a local government body, which are capable of fundamentally changing the very ideology of providing administrative services. Thus, the creation of an integrated (consolidated) system of legal information generally involves drawing on the experience of implementing and operating previous similar projects, taking into account modern conditions and solving the tasks that will be faced by the newly created system. Currently, Ukraine has the relevant prerequisites for creating a consolidated system of regulatory and legal information of public authorities on the basis of existing registers, platforms and websites. All that is needed is a manifestation of political will for this, which will contribute to the further integration of Ukraine into the family of democratic countries of Europe.

Keywords: *democratic transformations, European legal principles, consolidated system, regulatory and legal information, right to information, public authority.*

Постановка проблеми. Важливого значення в сучасних умовах набуває принцип знання громадянами своїх прав, а також обов'язків публічної влади щодо їх забезпечення. І права громадян, і обов'язки публічної влади щодо їх забезпечення набувають свого зовнішнього виразу через висвітлення відповідних нормативно-правових актів та наявності можливості доступу громадян до правової інформації в цілому.

Є аксіомою, що демократична держава покликана забезпечити весь комплекс прав людини і громадянина, передбачених як міжнародним правом, так і чинним законодавством в усій багатоманітності їх прояву: закріплених як у Конституції України (особистих, політичних, соціально-економічних, соціально-культурних тощо), так і в галузевих актах. Реалізація і гарантування усього комплексу цих прав є головною формою здійснення демократії. У розвинутих, демократичних країнах світу забезпечення громадянам доступу до публічної інформації, якою є правова інформація, є основним індикатором відкритості публічної влади.

У науці інформаційного права науковці приділяють значну увагу питанню змісту поняття “право на інформацію”, практичній реалізації суб'єктивних інформаційних прав різними категоріями суб'єктів тощо. У своїх наукових працях зазначені і суміжні питання розкривають наступні науковці: Баранов О., Беляков К., Брижко В., Вакарюк Л., Демкова М., Дика Ю., Дубняк М., Забара І., Калюжний К., Калюжний Р., Колобанов Д., Корж І., Костецька Т., Кузенко Л., Марущак А., Нестеренко О., Петров Є., Селіванов А., Семко В., Сибіга О., Фурашев В., Швець М., Шершенькова В., Яременко О. та інші.

Залежно від предмета правової регламентації питання доступу до різних видів інформації розкриваються у різних міжнародних актах. Наприклад, у Конвенції про доступ до інформації, участі громадськості в процесі прийняття рішень та доступу до правосуддя з питань, що стосуються довкілля від 25 червня 1998 року, Конвенції про кіберзлочинність від 23 листопада 2001 року), Конвенції про захист дітей та співробітництво в галузі міждержавного усиновлення від 29 травня 1993 року), Кіотському протоколі до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату від 11 грудня 1997 року), Угоді про міждержавний обмін науково-технічною інформацією від 26 червня 1992 року та інших міжнародно-правових договорах та угодах.

У таких міжнародно-правових угодах їх учасники-суб'єкти міжнародного права, як правило, беруть на себе зобов'язання щодо забезпечення доступу громадян, громадських організацій, держав, міждержавних утворень до інформації. Таким чином, акцентується увага на створенні державами за допомогою національних правових механізмів умов для доступу до інформації, іншими словами – забезпечення доступу до інформації.

Від того, як успішно працює у цьому напрямку публічна влада, тобто як реалізує свої повноваження, як виконує надані насамперед європейськими партнерами відповідні

рекомендації, що значною мірою впливають на подальший розвиток українського суспільства, залежить успішність реалізації євроатлантичної інтеграції України. Зазначеному в значній мірі сприяють наукові дослідження в даній царині, а їхні висновки та рекомендації мають бути в полі зору органів публічної влади та впроваджуватися у практичну площину.

На сьогодні питання адміністрування державою механізму забезпечення всебічного доступу громадян до правової інформації є актуальною та необхідною у світлі прагнення українського суспільства приєднатися до когорти демократичних, розвинутих країн Європи.

Метою статті є визначення необхідності та доцільності публічного регулювання питання створення в Україні консолідованої системи нормативно-правової інформації, яка має бути відповідним механізмом доступу громадян до правової інформації, своєрідним підтвердженням демократичних перетворень в Україні.

Виклад основного матеріалу. Одним із здобутків демократизації суспільного життя в Україні є конституційна гарантія кожному знати свої права і обов'язки (ст.57). Згідно з положеннями Конституції України (статті 57 та 94), закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки громадян, мають бути доведені до відома населення у порядку, встановленому законом. У випадку їх не доведення до відома населення, вони вважаються не чинними [1].

З метою удосконалення зазначеного Верховна Рада України прийняла законопроект “Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення офіційного опублікування законів України та інших нормативно-правових актів” (проект № 6518), яким запроваджується новий порядок доведення до відома населення прийнятих нормативно-правових актів [2].

Проектом встановлено, що доведення до відома населення законів України та інших нормативно-правових актів здійснюється шляхом їх:

- офіційного оприлюднення (опублікування) відповідно до закону державними друкованими засобами масової інформації та офіційними друкованими виданнями (офіційними виданнями);
- розміщення на офіційних веб-сайтах органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- розміщення в інший спосіб, визначений законом.

Крім того, залишилася можливість доводити нововведення до відома населення в аудіовізуальній формі.

Тим самим можна констатувати, що зазначені шляхи та механізми доведення до населення нормативно-правових актів є невід'ємною складовою системи нормативно-правової інформації в Україні, або іншими словами – зазначені шляхи та механізми доведення до населення нормативно-правових актів, разом із різноманітними реєстрами нормативно-правових актів, включаючи Єдиний державний реєстр нормативних актів [3], Єдиний державний реєстр судових рішень [4], який ведеться відповідно до затвердженого Порядку [5], разом із Офіційним оприлюдненням та опублікуванням актів Конституційного Суду України у відповідності до його Регламенту [6], утворюють нині певну систему нормативно-правової інформації державної влади в Україні.

У науковій літературі під системою нормативно-правової інформації, яка має ще назву інформаційно-правова система (далі – інформаційно-пошукова система (ІПС), або довідкова-правова система) розуміється особливий клас баз даних, в яких зібрано нормативні документи органів державної влади, консультації спеціалістів щодо їхнього застосування, матеріали спеціалізованої преси, бланки типових документів та інше. Ці

бази даних оснащені спеціальними програмними інструментами, які призначені для роботи великою кількістю файлів: сортування, пошук, гіперпосилання тощо. Вони можуть бути спеціалізованими довідково-правовими системами, тобто бази, які містять документи щодо правового регулювання діяльності підприємств певної галузі, і загально-законодавчими довідково-правовими системами, які містять документи за усіма галузями права [7, с. 165].

За тематикою виділяють галузеві ІПС, полі- та вузькотематичні. Залежно від типу інформації, що зберігається, розрізняють документальні системи, в яких об'єктом зберігання і пошуку є документ, та фактографічні, в яких зберігаються і розшуковуються окремі дані, що характеризують деякі факти – події, процеси, явища.

За режимом функціонування виокремлюють:

– системи з вибіркоким пошуком – ІПС, в яких пошук виконується за постійним набором запитів для певного контингенту користувачів у масиві поточних надходжень документів чи даних, які надходять через певні інтервали часу. При цьому змінюється вміст системи, а запити залишаються без змін;

– системи з ретроспективним пошуком, які обслуговують разові запити, що змінюються залежно від інформаційних потреб користувачів, у нагромадженому інформаційному фонді зі значною хронологічною глибиною [8, с. 138].

На нашу думку, забезпечення створення, збирання, отримання, поширення і використання правової інформації, відповідно до вимог частини 2 статті 34 Конституції України, можливо розглядати насамперед в контексті реалізації низки інших функцій держави, до числа яких можливо віднести функцію захисту прав і свобод людини та громадянина. Реалізація зазначеної функції держави зумовлює здійснення певних заходів стосовно її здійснення, у тому числі правотворчим і правозастосовним шляхом, тому важливим є розгляд цієї функції у контексті забезпечення права громадян на правову допомогу.

Конституційний Суд України у своєму рішенні від 30.09.09 р. № 23-рп/2009 [9] роз'яснив, що положення частини першої статті 59 Конституції України “кожен має право на правову допомогу” треба розуміти як гарантовану державою можливість будь-якій особі незалежно від характеру її правовідносин з державними органами, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, юридичними та фізичними особами вільно, без неправомірних обмежень отримувати допомогу з юридичних питань в обсязі і формах, як вона того потребує.

На сьогодні під зазначеним положенням в основному розуміється відповідний механізм реалізації приписів Закону України “Про безоплатну правничу допомогу” [10]. При цьому відповідно до п. 4 частини 1 статті 1 зазначеного Закону “надання правничої інформації” належить до числа правничих послуг. Надання ж таких послуг належить до первинної правничої допомоги, яку, згідно частини 2 статті 7 та статті 9 Закону надають органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи і спеціалізовані установи.

На нашу думку, забезпечення вільного доступу має розумітись у тому числі і як його безоплатність для громадян. Якщо розуміти реалізацію зазначеної функції у контексті всієї діяльності держави та її органів, то є логічним, що має бути створена та діяти Єдина централізована система, що забезпечує ведення та доступ користувачів до реєстрів нормативно-правових актів та правової інформації на рівні усієї України (Національний рівень), а відповідні ресурси органів місцевого самоврядування мають входити до такої системи. Як підтверджує міжнародна практика, наявність консолідованої системи нормативно-правової інформації, яка поєднує в собі як державні, так і муніципальні

нормативно-правові акти, є ознакою ефективного функціонування демократичного суспільства, ознакою практичної реалізації громадянами своїх прав та законних інтересів, ознакою подальшого демократичного розвитку країни і суспільства.

Нині під нормативно-правовим актом, згідно із Законом [11] розуміється офіційний документ, прийнятий (виданий) суб'єктом правотворчої діяльності в установленому Конституцією України та (або) законом порядку у письмовій формі (крім випадків, визначених частиною другою статті 47 цього Закону), який містить норму (норми) права і розрахований на неодноразову реалізацію. Тобто, саме в нормативно-правових актах знаходять свій вираз і права, і обов'язки та їх впровадження та забезпечення, при цьому обопільні. З огляду на зазначене громадяни просто зобов'язані знати нормативно-правові акти, в яких визначаються як права, так і обов'язки сторін.

У свою чергу, під правовою інформацією розуміються будь-які відомості про право, його систему, джерела, реалізацію, юридичні факти, правовідносини, правопорядок, правопорушення і боротьбу з ними та їх профілактику тощо. Джерелами правової інформації є Конституція України, інші законодавчі і підзаконні нормативно-правові акти, міжнародні договори та угоди, норми і принципи міжнародного права, а також ненормативні правові акти, повідомлення медіа, публічні виступи, інші джерела інформації з правових питань [12].

Зазначимо, що питання доступу до нормативно-правової інформації, яка створюється органами місцевого самоврядування, набуває додаткової актуальності, тому, що відповідно до адміністративної реформи на місцевий рівень передано додаткові повноваження та ресурси внаслідок чого кількість рішень, що приймають органи та посадові особи на місцевому рівні значно збільшилася. Тим самим, стає актуальним питання створення єдиної бази правової інформації органів місцевого самоврядування. Це забезпечить доступ до всіх рішень та нормативно-правових актів, до інформації щодо процесу їх прийняття, інформації про їх чинність та актуальні їх редакції.

На думку наукових дослідників [13], необхідність створення такої бази обумовлена рядом факторів:

По-перше, оскільки, визначені законодавством повноваження є однаковими для всіх органів місцевого самоврядування певного рівня, то предмет правового регулювання в більшості випадків для всіх них буде однаковим. Тому кращі практики щодо до правового врегулювання вирішення певного питання в окремих територіальних громадах можуть будуть цікавими та корисними для інших територіальних громад. Отже, якість вирішення проблем з певних питань може підвищиться, якщо буде забезпечена можливість доступу до нормативно-правової інформації та до тексту прийнятих рішень, які були напрацьовані в інших територіальних громадах.

По-друге, з метою забезпечення раціонального використання ресурсів (людських, часових, економічних) інформація щодо процесу підготовки відповідних рішень з розв'язання певних проблем, їх прийняття та наслідки їх виконання можуть бути відстежені іншими територіальними громадами або зацікавленими особами та враховані при вирішенні аналогічних проблем.

По-третє, у зв'язку з високою динамікою процесів децентралізації проекти багатьох нових за предметом правового регулювання рішень мають бути підготовлені швидко та якісно.

По-четверте, постановою Верховної Ради України "Про попереднє схвалення законопроекту про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади" [14] передбачено, що префект на відповідній території здійснює нагляд за додержанням Конституції і законів України органами місцевого самоврядування, а тому створення

такої єдиної бази нормативно-правової інформації сприятиме підвищенню ефективності та прозорості у його діяльності та недопущенню зловживанням контрольними повноваженнями.

Таким чином, актуальним є створення єдиної бази правової інформації органів місцевого самоврядування, яка буде містити акти всіх органів та посадових осіб місцевого самоврядування на зразок існуючої нормативно-правової бази Верховної Ради України (наприклад, за посиланням *mistsrada.gov.ua* – Київської міськради) та забезпечить доступ до всіх рішень та нормативно-правових актів, до інформації щодо процесу їх прийняття, інформації про їх чинність та актуальні редакції.

Наявність такої єдиної бази правової інформації, сприятиме реалізації положень ст. 57 Конституції України за якими, кожному гарантується право знати свої права і обов'язки, а також положень ст. 38 та ст. 143 Основного Закону про право громадян безпосередньо приймати участь в управлінні місцевими справами. Додаткового значення єдина база правової інформації органів місцевого самоврядування набуває для забезпечення реалізації права громадян на безпосередню участь в управлінні місцевими справами шляхом забезпечення ефективної інформаційної взаємодії для всіх суб'єктів територіальної громади та органів місцевого самоврядування.

В сучасному інформаційному суспільстві стрімко поширюється та утверджується ідея електронного врядування як способу організації діяльності влади за допомогою внутрішніх та зовнішніх інформаційних мереж. Електронне врядування забезпечує функціонування органів влади в режимі реального часу (он-лайн), а також забезпечує легкий доступ осіб до потрібної їм інформації та послуг, незважаючи на фізичну віддаленість та час доби. В ідеалі, електронне врядування здатне забезпечити отримання громадянами адміністративних послуг 24 години на добу сім днів на тиждень, не відходячи від персонального комп'ютера.

Саме веб-сайт органу влади є комунікативною основною, яка пов'язує його з отримувачами адміністративних послуг, тобто з громадою. Тому нераціональним буде використовувати офіційний веб-сайт органу місцевого самоврядування виключно як електронну дошку оголошень, електронний інформаційний стенд або як промоційний продукт, створений для зовнішньої аудиторії. Офіційний сайт створює потужні та вагомі технічні та адміністративні переваги для органу місцевого самоврядування, які здатні принципово змінити саму ідеологію надання адміністративних послуг.

Звісно, Інтернет-технології розвинуті не всюди і не на всіх рівнях, особливо, коли мова йде про малі громади. Однак, цей сегмент динамічно розвивається й час, коли Інтернет стане тотальним явищем, стрімко наближається. І в цьому процесі важливо не відстати й не опинитися на узбіччі.

У мережі Інтернет є чимало сайтів, які названі офіційними сайтами місцевих рад та інших органів місцевого самоврядування. Однак, для того, щоб надати певному інформаційному ресурсу статус офіційного сайту місцевої влади, очевидно, недостатньо просто розмістити відповідний напис на його головній сторінці. Для цього слід здійснити декілька офіційних дій, а саме:

– прийняти рішення чи розпорядження про створення офіційного сайту або про надання існуючому сайту за певною адресою в мережі статусу офіційного сайту органу місцевого самоврядування;

– затвердити порядок функціонування офіційного сайту;

– визначити структурний підрозділ (посадову особу), що будуть відповідати за адміністрування сайту;

– зареєструвати домен на ім'я відповідного органу місцевого самоврядування. Доцільним є, щоб доменне ім'я сайту ідентифікувало місто (можливо, регіон), а також орган місцевого самоврядування. Також бажано подбати про “прив'язку” офіційного сайту до провідних пошукових систем. Крім того, доцільними є системні заходи популяризації адреси сайту, що включають розміщення наочної інформації, зазначення адреси сайту на офіційних бланках органу місцевого самоврядування, в рекламно-інформаційних виданнях про громаду, банери в мережі Інтернет тощо). Функції з адміністрування (підтримки) офіційного веб-сайту доцільно покласти на інформаційний підрозділ [15, с. 42].

Наприклад, до утворення територіальних громад у процесі децентралізації, був розроблений портал окремих веб-сайтів сільських рад України – *rada.org.ua*, розробник “Метастудія” (Вінниця) – *Vlada.ua*, який уможливив доступ до 1072 веб-сайтів сільських рад. Окремо функціонували веб-сайти обласних, міських та районних рад. Таким чином, як зазначає Дубняк В.М., створення єдиної бази правової інформації органів місцевого самоврядування (територіальних громад) сприятиме підвищенню ефективності нормотворчої роботи багаточисельних рад різного рівня, виробленню зразків кращих практик, реалізації конституційних прав громадян щодо своїх прав та обов'язків, які встановлюються актами органів і посадових осіб місцевого самоврядування (територіальних громад), а також сприятиме безпосередній участі громадян в управлінні місцевими справами, забезпечуючи ефективну інформаційну взаємодію [13, с. 55].

Утворення системи правової інформації загалом передбачає звернення до досвіду впровадження і функціонування попередніх аналогічних чи подібних проектів, врахування сучасних умов і розв'язання задач, які постануть перед новоствореною системою. Як зазначають українські дослідники [16, с. 45], для України створення національної системи нормативно-правової інформації не є проблемою. Адже на сьогодні існує більше десятка нормативно-правових електронних систем і баз даних, як державних органів, так і приватних, які на безоплатній або оплатній основі надають відповідні інформаційні послуги.

Як зазначає В. Фурашев, якщо говорити про сучасний стан існуючої системи нормативно-правової інформації, то її можна охарактеризувати як набір фрагментарно-функціональних інформаційно-телекомунікаційних систем та підсистем, які, часто-густо, “живуть” кожна “своїм життям”, часто дублюючи одна одну. У більшості випадках, в Україні системи нормативно-правової інформації є комерційним продуктом. Саме тому, моделюючи та враховуючи складові децентралізації владних повноважень, цілком природно, що предметом, причому основним, існуючої в Україні проблеми у даній сфері є питання створення консолідованої системи нормативно-правової інформації. Її створення та забезпечення функціонування, як сукупності взаємопов'язаних спеціалізованих інформаційно-комунікаційних систем, які базуються на обов'язковості застосування єдиних протоколів і форматів обміну визначеною інформацією, є невід'ємною складовою процесу децентралізації влади в Україні [17, с. 25-26].

З огляду на зазначене вище, можна констатувати, що на сьогодні в Україні існують відповідні передумови для створення консолідованої системи нормативно-правової інформації публічної влади на базі існуючих реєстрів, платформ та веб-сайтів. Оскільки на сьогодні місцеве самоврядування складається:

- області – з районів;
- райони – із територіальних (об'єднаних) громад;
- територіальні (об'єднані) громади – з міст, селищ і сіл, та оскільки до внесення відповідних змін до Конституції України, районні та обласні ради продовжують бути

органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст, то схематично консолідовану систему нормативно-правової інформації можна подати в наступному виді:

Схема системи нормативно-правової інформації

В зазначену консолідовану систему нормативно-правової інформації також включено державні органи, які не відносяться до умовних гілок державної влади, а також Офіс Генерального прокурора, оскільки, незважаючи на включення прокуратури до Розділу VIII “Правосуддя” Конституції України, віднесення інституту прокуратури до судової гілки державної влади на сьогодні є дискусійним.

Зазначимо, що з метою створення національної системи правової інформації прикладом можуть слугувати подібні системи інших демократичних країн. Наприклад, у США в автоматизованій правовій системі “LEXIS” вміщено федеральні закони США, закони окремих штатів та рішення судів. Систему “WESTLAW” використовують під час підготовки рішень за прецедентами. У банках цієї системи зберігаються повнотекстові документи: закони, рішення федеральних та окружних судів, рішення федеральних агентств, юридичні словники. У 1976 створено Міжнародну правову базу даних (LAWL – МПБД) у Юридичній бібліотеці Конгресу США (згодом – Світова електронна мережа правових документів – GLIN). Вона є простим та ефективним засобом швидкого і точного доступу до складових частин правового середовища різних країн.

Функціонують також інші системи. У Німеччині відома система “JURIS” містить банки даних: федерального законодавства, документів із судочинства, адміністративних актів, публікацій у галузі права. У Франції юридичні банки даних об’єднано в єдину державну компанію, яка включає системи “CEDIJ” (Рада державних служб), “JURISTDATA” (використовується Паризькою адвокатурою) і “SYDONI” (використовується прокуратурою).

У Великобританії широко використовується банк даних “LEXIS”, що містить три файли законодавства: (STAT – загальне законодавство, SI – статистика та STATIS – об’єднаний файл). Діють також інші системи. Триває створення систем юридичної інформації у країнах Європейської співдружності. Діє низка систем за тематичними напрямками (ENLEX – з навколишнього середовища, JURINPI – з інтелектуальної власності тощо) [18].

Висновки.

Підсумовуючи викладене вище, зазначимо, що доступ до правової інформації, як складової суб’єктивного права на інформацію, передбачає реальну реалізацію можливості отримання (одержання) зазначеної інформації будь-яким громадянином України, а також іншими фізичними та юридичними особами, які знаходяться на території України, а також державами та міждержавними утвореннями.

Важливим принципом доступу до інформації є дотримання прав, свобод і законних інтересів громадян, прав та інтересів юридичних осіб приватного та публічного права, суб’єктів міжнародного права.

Нині на порядку денному державної політики в Україні стоїть питання напрацювання нормативно-правового акту, яким би визначалися засадничі положення механізму наповнення інформацією та функціонування веб-сайтів органів місцевого самоврядування, єдиного підходу до структури мапи веб-сайту, напрацювання спроможності їхньої інтеграції для створення передумов формування національної інтегрованої системи нормативно-правових актів, базовими якої можуть стати портал Верховної Ради України, Урядовий портал або створення окремої консолідованої системи нормативно-правової інформації.

Тим самим, внаслідок реалізації даних пропозицій, в подальшому існуватимуть передумови для інтеграції створеної національної інтегрованої системи нормативно-правових актів з веб-сайтом Ради Європи, на якому можна знайти прийняті нормативні акти РС, що сприятиме швидшій інтеграції України до інформаційного і правового простору Європейського Союзу.

Використана література

1. Конституція України: Закон України від 28.06.96 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення офіційної публікації законів України та інших нормативно-правових актів: Закон України від 02.10.18 р. № 2578-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2578-VIII#Text> (дата звернення: 10.11.2024).
3. Про Єдиний державний реєстр нормативних актів: Указ Президента України від 27.06.96 р. № 468/96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/468/96#Text> (дата звернення: 10.11.2024).
4. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua> (дата звернення: 10.11.2024).
5. Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру судових рішень: Рішення Вищої ради правосуддя від 19.04.18 р. № 1200/0/15-18. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1200910-18#Text> (дата звернення: 10.11.2024).

6. Про Регламент Конституційного Суду України: Постанова Конституційного Суду України від 22.02.18 р. № 1-пс/2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001710-18#n12> (дата звернення: 10.11.2024).

7. Корж І.Ф., Морозов А.О., Лихоступ С.В., Загаєцька О.А. Формування консолідованої системи нормативно-правової інформації в умовах децентралізації влади в Україні: монографія. Київ: Видавничий дім “АртЕк”, 2018. 238 с.

8. Денісова О.О. Інформаційні системи і технології в юридичній діяльності: навч. посібник. Київ: КНЕУ, 2003. 315 с.

9. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Голованя Ігоря Володимировича щодо офіційного тлумачення положень статті 59 Конституції України (справа про право на правову допомогу) від 30 вересня 2009 р. № 23-рп/2009. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v023p710-09#Text> (дата звернення: 11.11.2024).

10. Про безоплатну правничу допомогу: Закон України від 02.06.11 р. № 3460-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text> (дата звернення: 11.11.2024).

11. Про правотворчу діяльність Закон України від 24.08.23 р. № 3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text> (дата звернення: 27.12.2024).

12. Про інформацію: Закон України від 02.10.92 р. № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 27.12.2024).

13. Дубняк М.В. Єдина база правової інформації органів місцевого самоврядування, як перспективний напрям підвищення ефективності інформаційної взаємодії: матеріали наук.-практ. конф. *Розвиток національної системи нормативно-правової інформації: комунікаційний та правовий аспекти (у контексті децентралізації влади в Україні)*, м. Київ, 26 трав. 2017 р. – (КПІ ім. Ігоря Сікорського). Київ: вид-во “Політехніка”, 2017. С. 49-55.

14. Про попереднє схвалення законопроекту про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади: Постанова Верховної Ради України від 31.08.15 р. № 656-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/656-19#Text> (дата звернення: 20.11.2024).

15. Інформаційна відкритість органів місцевого самоврядування. URL : <https://arpi.org.ua/doc2/posibnyk.pdf> (дата звернення: 19.12.2024).

16. Забара І.М. До питання створення Національної системи нормативно-правової інформації України в умовах адаптації до сучасного правопорядку Європейського Союзу: матеріали наук.-практ. конф. *Розвиток національної системи нормативно-правової інформації: комунікаційний та правовий аспекти (у контексті децентралізації влади в Україні)*, м. Київ, 26 трав. 2017 р. – (КПІ ім. Ігоря Сікорського). Київ: вид-во “Політехніка”, 2017. С. 45-49.

17. Фурашев В.М. Створення національної системи нормативно-правової інформації – невід’ємна складова процесу децентралізації влади: матеріали наук.-практ. конф. *Розвиток національної системи нормативно-правової інформації: комунікаційний та правовий аспекти (у контексті децентралізації влади в Україні)*, м. Київ, 26 трав. 2017 р. – (КПІ ім. Ігоря Сікорського). м. Київ: вид-во “Політехніка”, 2017. С. 23-27.

18. Інформаційно-правова система. Юридична енциклопедія. В 6 т. / ред: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Т. 2. Київ: “Укр. енцикл.”, 1998. 741 с. URL :https://leksika.com.ua/13420120/legal/informatsiyno-pravova_sistema (дата звернення: 30.12.2024).

~~~~~ * * * ~~~~~